

01

Slumdog
Millionaire

02

Gran Torno

03

La dia

04

El fill de
Rambow

05

La vila secreta
de les abelles

06

El valient
Despenosa

Guia del professor

VI Setmana del Cinema Espiritual
ELS QUI ENCARA ESPEREN

Slumdog millionaire

edebé

SIJ

Secretariat Interdiocesà de Pastoral
de Joventut de Catalunya i les Balears

SIGNIS ESPAÑA

SLUMDOG MILLIONAIRE

*Setmana del Cinema Espiritual.
Els qui encara esperen*

El cinema, des de les seves històries, ofereix una eina educativa de primer ordre que, a partir del llenguatge audiovisual, ajuda al creixement personal en diferents competències bàsiques. El seu caràcter transversal i integrador incideix en diferents àrees curriculars i potència diferents capacitats per a intervenir activament i crítica en la vida personal i social. La dimensió espiritual present en aquesta pel·lícula ens permet abordar qüestions existencials que, tot afectant el caràcter transcendent de la persona, permet que sintonitzi amb l'experiència religiosa i els referents cristians i catòlics de la fe.

Sembla que en el cine s'han imposat les històries que acaben malament. Es pensa que una pel·lícula que acaba bé, tot i que sigui després de superar dificultats i sacrificis, amaga la veritat de la vida. Hi ha un determinat pòsit de pessimisme que sobrevola guionistes i directors. Els crítics afirmen que aquestes propostes de l'esperança són simplistes, benintencionades però falses, perquè s'allunyen de la realitat. Com més desolat

i cru sigui el final, més és valorarà la pel·lícula com a coherent i sincera. Només en el cine infantil es concedeixen aquestes ingenuïtats.

No obstant això, les històries de l'esperança segueixen captivant el públic. En temps difícils, els éssers humans han necessitat relats que parlin de la victòria de la llum i la bondat. Quan la humanitat perd aquestes narracions s'oblida de l'esperança. Per aquesta raó és freqüent que, aleshores, es proposin històries que recuperen la fe com a gran relat de confiança, de la promesa que prové de Déu. Sense ignorar el poder del mal i tot superant els optimismes inconscients, el projecte de l'amor que batega en el cor del món ens mostra fins a quin punt no tot està perdut i sempre hi ha una sortida.

En sintonia amb la preparació de la Jornada Mundial de la Joventut ens proposem seguir el rastre de la gran esperança. «*Hem posat la nostra esperança en el Déu viu*» (1 Tim 4, 10) i des d'aquí volem seguir les petjades d'allò invisible que es fa visible en les històries que s'obren a les oportunitats de rebre la vida com a regal i signe de futur.

No és cap casualitat que, precisament, en una època de crisi, tinguem una bona collita de pel·lícules que ens presenten personatges que, a pesar de tot, segueixen esperant contra tota esperança, com el protagonista de *Slumdog Millionaire*. O que capgiren les seves vides envers l'entrega i la bondat, como en *Gran Torino*. Fins i tot, personatges que, per la seva ingenuïtat, ens recorden que sempre són possibles les il·lusions, com en *El hijo de Rambow* o *El valiente Despereaux*. Tot i que

també comptem amb avisos que ens prevenen de falses expectatives, com *La Ola*, finalment ens queden els personatges que superen les proves i troben una confiança bàsica, fonamentada d'una manera transcendental, com en *La vida secreta de la abejas*.

UN GRAN ÈXIT D'UNA PEL·LÍCULA CARREGADA D'ESPERANZA

El "gos de barraca milionari", així se'n podria traduir el títol, explica la història d'un jove procedent dels carrers de Mumbai (Bombai) que es presenta al famós concurs internacional de televisió per a intentar recobrar el contacte amb la noia a la qual estima. Els dos s'han separat després d'haver compartit la duresa dels barris marginals, però segueixen anhelant la felicitat.

Explicada sota la influència del cinema de Bollywood, està rodada a Bombai i ens mostra amb cruesa la misèria i la violència dels barris de barraques on molts nens sobreviuen entre la corrupció i la insignificança. El director de *Trainspotting* (1996), *Millones* (2004) i *Sunshine* (2007), ja ens ha demostrat la seva capacitat de treballar en els registres més diferents, des del drama cru de les drogues a la comèdia familiar o el thriller de ciència-ficció.

Sota un format innovador però comercial ens ofereix la història desgranada en un doble registre. D'una banda, la participació del jove Jamal Malik en el concurs i, de l'altra, la trajectòria de la seva vida que, unida al seu germà i la jove, el va conduir fins a la televisió. Marcada per un muntatge on es ressalten els contrastos, passem de la foscor a la llum, de la pobresa a l'ostentació de l'espectacle televisiu i de la contemplació intimista a la violència trepidant. I tot això amb les sorpreses a les quals ens té acostumats aquest director, que aquí hi barreja la llengua hindi, les formes desenfadades del cinema independent nord-americà, l'excel·lent banda sonora de R. Rahman, la narració amb aire de conte de fades i l'exposició a les més diverses emocions, que van des de l'horror fins al somriure.

La preocupació per la qüestió espiritual recorre el cinema de Boyle, el qual, des dels seus orígens catòlics patèrns i la seva formació en un col·legi salesià, sempre ha mostrat la seva inspiració religiosa, freqüentment d'una manera subtil, com ara a *Trainspotting*, i altres vegades d'una manera explícita, com a *Millones*. En aquesta ocasió, la pregunta de fons és si és possible la bondat i l'esperança enmig de la desolació d'una història sense oportunitats.

El concurs televisiu es presenta com a catalitzador de la destinació. La lògica imposava el fracàs i, tanmateix, les oportunitats s'amaguen i s'entrellacen en els mateixos plecs de la vida. Quelcom dolent pot portar misteriosament algun bé. El desastre es pot trastocar, és possible obrir bretxes en la desolació. La superació de la tragèdia es duu a terme pel poder de la bondat que capgira el mal. Novament el cinema ens presenta un rostre de la bondat que brolla allà on sembla impossible, en una història de desemparament, explotació i misèria.

APLICACIONS DIDÀCTIQUES

1. Destinataris: Recomanat per a Batxillerat i d'interès per a 3r i 4t d'ESO

2. Implicacions transversals en diferents competències

◆ **COMPETÈNCIA COMUNICATIVA LINGÜÍSTICA I AUDIOVISUAL.** *Observar la barreja d'hindi i anglès de la versió original i valorar la comunicació en la diferència.*

◆ **COMPETÈNCIA DEL TRACTAMENT DE LA INFORMACIÓ I COMPETÈNCIA DIGITAL.** *Analitzar críticament els*

concursos televisius i la publicitat en la seva dimensió d'espectacle.

◆ **COMPETÈNCIA SOCIAL I CIUTADANA.** *Prendre consciència envers la realitat de la desigualtat i les seves conseqüències d'injustícia, també en el propi entorn.*

3. Dimensió espiritual

a) Dimensió existencial

◆ **APROFUNDIR EN LA RECERCA DE LA JUSTÍCIA I LA SUPERACIÓ DE LES DESIGUALTATS COM A CLAU D'HUMANITZACIÓ.** La presentació de la ciutat de Bombai, amb la realitat de pobresa, explotació infantil i violència és una crida a reconèixer la injustícia i la situació de desigualtat a la qual s'enfronten especialment els nens i joves, marcant així el seu futur.

◆ **ASSIMILAR EL SENTIT DE LA LLIBERTAT COM A DIMENSÍO FONAMENTAL DE LA PERSONA.** L'itinerari de Jamal mostra fins a quin punt la resistència i la lluita des de les possibilitats implica l'exercici de la llibertat des de la perspectiva de l'amor.

b) Dimensió transcendental

◆ **RECONÈIXER COM L'INESPERAT ENS OBRE AL MISTERI PROFUND D'ALLÒ REAL.** L'encadenament de les preguntes del concurs que encaixa casualment amb els aprenentatges realitzats des de la vida, mostra una mena de misteri que tot ho encadena. En l'última pregunta Jamal acaba confiant en una intuïció que comporta la confiança en l'explicable.

c) Dimensió religiosa

◆ CONÈIXER EL POSICIONAMENT DE LES DIFERENTS RELIGIONS ENFRONT EL FUTUR I EL MÉS ENLLÀ. Les diferents experiències religioses situen de diferents maneres la mirada envers al futur, des de la determinació sobrenatural fins a la col·laboració entre Déu i l'ésser humà.

d) Dimensió cristiano-catòlica

◆ VALORAR QUÈ SIGNIFICA CREURE EN UN DÉU CREADOR QUE TÉ CURA I CRIDA A LA PLENITUD A LES CRIATURES. L'existència d'un pla d'amor en la creació i d'un Déu provident que, des de la llibertat, acompanya la humanitat i cada persona.

◆ DESCOBRIR COM LA BONDAT DE DÉU, MANIFESTADA EN JESUCRIST, OBRE L'ESPERANÇA DELS ÉSSERS HUMANS. La confiança en què la bondat i l'amor orienten la destinació cap a l'esperança, tal com ressalta la paràbola del fill pròdig i mostra fins a quin punt Déu és persistent, en el seu propi Fill, en la realització d'una proposta d'amor i reconciliació.

ACTIVITATS

Abans de veure la pel·lícula

— Dialogar sobre la “sort” en els jocs d'atzar i en els concursos televisius. Ens podem refiar de la sort?

— Visionar l'escena de *Millones*, del mateix Danny Boyle, on es veu la trobada de Damien amb sant Pere i comentar-la tot assenyalant els significat del “lliure albir”.

🎬 0:43:31 🎬 0:47:16

— Visionar l'escena de *Trainspotting* (1996) on, en aquesta dura pel·lícula, es veu al fons una muntanya verda d'Escòcia. Fins i tot en una narració molt dura sobre la droga el director deixa un signe d'esperança.

🎬 0:30:50 🎬 0:32:54

— Crítica d'Antonio José Navarro a *Dirigido por*, núm. 386, febrer de 2009. “En *Slumdog Millionaire*, las reflexiones se convierten en una sola cosa con la respiración de tanta humanidad y tanta emoción, que no amenazan, no se malversan. Danny Boyle, como ocurre siempre con los verdaderos narradores, ancla el significado de su film no en la suma de ideas anunciada, sino en la de imágenes y sensaciones mostradas, en el sabor de la vida, en los silencios y las miradas. De este modo puede explicarse cómo tantas desdichas y sinsabores no consiguen deteriorar la bondad natural de Jamal pues, al igual que sucedía con Charles Dickens —*Slumdog Millionaire* posee un tono ligero y lúgubre a la vez, mordaz y severo, fantástico y realista, que recuerda mucho la obra del autor de “la casa desolada” (1853)—, Boyle asegura, quizá por inducción de Vikas Swarup — autor da la novela en la que se basa el film— que hay algo humano que pasa de una edad a otra por encima de todas las

contingencias y todas la variaciones históricas y sociales.”

Durant la pel·lícula

— Reconèixer els tres nivells del relat filmic: interrogatori policial, concurs televisiu i records de la vida.

— Explicar quantes vegades apareix la paraula “destí” o “està escrit” i la paraula “Déu” o “Senyor”.

— Recordar alguns dels efectes cinematogràfics que cridin més l’atenció en construcció de la pel·lícula.

Després de la pel·lícula

Aspectes a treballar amb la Guia Didàctica:

— Conèixer la trajectòria del director.

— Analitzar críticament els concursos televisius.

— Ressaltar la rondalla com a gènere i la seva relació amb els relats d’aventures i els contes de fades. En definitiva, el fantàstic al servei de l’esperança humana.

— Aprofundir en la relació entre destí i llibertat.

— Comprendre les diferents maneres de veure el destí segons les diferents religions (contrast orient/occident).

— Revisar el relat del fill pròdig des de la perspectiva de la llibertat.

— Pot ser interessant preparar la coreografia que es pot trobar en YouTube.

Algunes crítiques interessants

◆ Apareix una crítica a una beguda i al tipus d’anuncis d’una marca de refrescs:

— Es tracta de Coca-Cola.

— Se’n poden repassar els anuncis.

◆ També apareix una crítica a la violència religiosa:

— Els protagonistes són musulmans i són perseguits per radicals fonamentalistes hindús (a l’Índia els musulmans són minoria, mentre que al Pakistan passa a l’inrevés).

— Hi ha un moment en què Jamal dirà: “*Desperto cada matí desitjant no saber la resposta a aquesta pregunta*”. Es tracta de l’arc i la fletxa que porta el déu Rama.

— De vegades hi ha símbols que associen religió i violència. Se’n poden presentar alguns exemples.

MATERIALS COMPLEMENTARIS

Sobre el lliure albir

Es pot consultar l’article de Wikipedia sobre el lliure albir, especialment en el que concerneix al

posicionament de les diferents religions (hindú, budista, jueva i islàmica), tot aprofundint en allò que afecta el cristianisme i assenyalant les postures catòlica, ortodoxa i de la reformada, especialment la postura de Calvino (http://es.wikipedia.org/wiki/libre_albedrio).

Sobre la llibertat i l'amor en Benet XVI

◆ "A l'igual que la vida de l'home, la llibertat troba el seu sentit en l'amor. Qui és el més lliure, qui s'estalvia totes les seves possibilitats per por de perdre-les o qui es lliura "decididament" al servei i d'aquesta manera es descobreix ple de vida per l'amor que ha lliurat i rebut?" (Benet XVI, Àngelus, 1 juliol de 2007).

◆ "Amb tot, tal com apareix amb gran claredat en les Cartes de sant Pau, la llibertat cristiana no s'identifica mai

amb el llibertinatge o amb el l'arbitri de fer el que es vol; aquesta llibertat es realitza de conformitat amb Crist i per això, en l'autèntic servei als germans, sobretot els més necessitats. Per això, el relat de Pau sobre l'assemblea es tanca amb el record de la recomanació que li van adreçar els Apòstols: "Només ens van demanar que ens recordéssim dels seus pobres, cosa que he procurat de fer amb tot l'interès" (Ga 2, 10)." Benet XVI, Audiència general, dimecres 1 d'octubre de 2008).

Dos contes sobre la llibertat i Déu

Déu actua però compta amb nosaltres

Un home es trobava en la teulada de casa seva durant unes inundacions i l'aigua li arribava als peus.

Poc després, va passar un individu remant en una canoa i li va dir:

– “Escolti! Vol que el dugui a un lloc més alt?”.

– “No, gràcies —va replicar l’home—. Tinc fe en el Senyor i Ell em salvarà”.

Va passar el temps, i l’aigua li arribava fins a la cintura. Aleshores va passar per allí una llanxa de motor.

– “Vol que el dugui a un lloc més alt?”, va cridar el qui la conduïa.

– “No, gràcies —va respondre l’home—. Tinc fe en el Senyor i Ell em salvarà”.

Més tard, quan el nivell de l’aigua ja li arribava fins al coll, va arribar un helicòpter.

– “Agafi’s a la corda —va cridar el pilot—. Jo el pujaré”.

– “No, gràcies —va dir l’home per tercera vegada—. Tinc fe en el Senyor i Ell em salvarà”.

Desconcertat, el pilot va deixar aquell home a la teulada, gairebé cobert per les aigües. Després d’haver passat hores allí,

el pobre home no va poder resistir més, es va ofegar i va anar a rebre la seva recompensa.

Mentre esperava a les portes del Paradís, es va trobar enfront del Creador i es va queixar del que havia passat:

– “Senyor —li va dir— jo tenia una fe absoluta que Tu em salvaries i em vas abandonar. Per què?”

I el senyor li va replicar:

– “Què més vols? Et vaig enviar dues llanxes i un helicòpter”.

L’últim tracte de Rabindranath Tagore

Un matí anava jo per la pedregosa carretera, quan espasa en mà, va arribar el Rei en la seva carrossa. “Em venc!”, vaig cridar. El Rei em va agafar de la mà i em va dir: “Sóc poderós, puc comprar-te.” Però de res no li va valer el seu poder i se’n va tornar sense mi en la seva carrossa.

Les cases estaven tancades pel sol del migdia i jo vagava pel carreró retorçat quan un vell carregat amb un sac d’or em va sortir a trobar. Va dubtar un moment, i em va dir: “Sóc ric, puc comprar-te.” D’una en una, va ponderar les seves monedes. Però jo li vaig girar l’esquena i me’n vaig anar.

Fosquejava i la tanca del jardí estava tota en flor. Una noia gentil va aparèixer davant meu i em va dir: “Et compro amb el meu somriure.” Però el seu somriure va empal·lidir i es va esborrar en les seves llàgrimes. I va tornar sola una altra vegada cap a l’ombra.

El sol relluïa en la sorra i les ones del mar es trencaven de manera capritxosa. Un

nen era assegut a la platja jugant amb les petxines. Va aixecar el cap i, com si em conegués, em va dir: "Puc comprar-te amb res." Des que vaig fer aquest tracte jugant, sóc lliure. (Font: <http://www.webdepastoral.salesians.info>).

Danny Boyle, un director amb preocupacions espirituals

Danny Boyle és un director que sap atreure el públic amb un format innovador i alhora comercial. Sempre ha tingut interès pels temes espirituals. Especialment des del cinema espiritual hem destacat la seva pel·lícula *Millones*. D'ella en diu: "El protagonista és un nen idealista, que tracta de fer coses bones amb els diners que ha trobat. I vol saber on és la seva mare, aquesta persona que ha estimat tant, i per descomptat vol creure que és santa, com també ho

pensariem nosaltres d'algú a qui estimem, és un sentiment natural. L'important és ser fidel a allò en el que creus. Per a ell, resoldre petits problemes és una petita victòria de la imaginació, de l'idealisme, sobre les limitacions de la realitat. Crec que és el que pensaria qualsevol nen, mentre que els personatges adults tendeixen a voler quedar-se els diners, per a benefici propi. Ell acaba gastant els diners de la millor manera possible" (Entrevista de José María Aresté).

El P. Tony Bailey, salesià i professor en el *Thornleigh Salesian College* durant 12 anys, va declarar a InfoANS que estava content per l'assoliment de la pel·lícula de Boyle. "M'agrada també per la nostra escola de Bolton, ja que aquest esdeveniment donarà una bona imatge a l'institut i a l'educació salesiana, especialment perquè la pel·lícula parla dels joves desfavorits".

Boyle va obtenir el batxillerat a la casa salesiana d'Anglaterra i, a més, jugava en l'equip B de futbol (del qual Bailey n'era l'entrenador). Segons indica el P. Bailey, el planter docent disposava d'un professor d'anglès, el Sr. Unsworth, un home molt carismàtic que solia dur els joves a Stratford-on-Avon per a assistir als espectacles de Shakespeare, tot inculcant-los d'aquesta manera un gran amor pel teatre.

El P. Bailey recorda, a més, que Boyle una vegada va manifestar el seu desig d'arribar a ser sacerdot. A aquesta confiança Boyle va obtenir com a resposta per part d'un dels salesians de l'escola: "això no és per a tu!". Comentat posteriorment aquest fet, el director cinematogràfic va indicar: "No sé si va fer alguna cosa bé per l'Església o només per a mi. Probablement per als dos".

Selecció d'escenes

La persecució religiosa

Presentador: Por 16 mil rupias. Religión. Interesante. Con respecto al dios Rama, él es famoso por tener qué en su mano derecha.

Madre: ¡Corran! ¡Salim, Jamal! ¡Corran!

Atacantes: ¡Son musulmanes, denles duro!

Jamal a una niña: ¡Muévete! ¡Ven con nosotros!

Comerciantes: ¡Oigan, piérdanse! ¿Están sordos? ¡Dije que se marcharan!

Jamal: ¡Ven con nosotros!

Jamal: Despierto cada mañana deseando no saber la respuesta a esa pregunta. Si no fuera por Rama y Alá... aún tendría una madre. Un arco y una flecha.

Presentador: ¿Respuesta definitiva?

Jamal: Respuesta definitiva.

Presentador: La computadora me marca la letra D. Acabas de ganar 16 mil rupias. Bien hecho, amigo mío. Es hora de un corte comercial. No se vayan.

Segona trobada amb Latika

Latika: Volviste por mí.

Jamal: Claro.

Latika: Pensé que te habías olvidado.

Jamal: Yo nunca olvido. Ni por un momento. Al final supe que te había encontrado. Es nuestro destino.

Latika: ¿Destino? Gracias.

Tercera trobada amb Latika

Jamal: Te he encontrado. Tu cara. Te lastimaste el ojo.

Latika: ¿Por qué estas aquí?

Jamal: Para verte.

Latika: Ya me ves, ¿ahora qué?

Latika: ¿Por qué todo el mundo adora este programa?

Jamal: Esta es una posibilidad de escapar. ¿No es así? Caminar hacia otra vida.

Latika: Dios. Javed te matará. Toma. ¿Javed?

Javed, mafioso: ¿Estás con él? Primero, quieres un lavaplatos, ahora quieres éste maldito cocinero.

Latika: Él sólo...

Javed, mafioso: ¡Cállate! Están pasando el juego de críquet. ¿Y por qué ves esta televisión de mierda? Al menos yo soy un millonario. Vamos, tengo hambre. Hazme un sándwich.

Jamal: Huye conmigo.

Latika: ¿Huir? ¿A dónde? ¿Y vivir de qué?

Jamal: Amor. Huye conmigo. Ahora. Salim nos ayudará.

Latika: ¿Salim? ¿Todavía crees en Salim? Jamal, de todas formas voy a irme pronto.

Latika: Nos iremos de Bombay.

Jamal: ¿A dónde?

Latika: ¿Crees que él me ha dicho?

Javed, mafioso: ¡No! ¡No! ¡No! ¿Qué es esta mierda? ¡Fuera! ¡Fuera!

Latika: Vete, antes de que nos mate a los dos. ¿Quieres hacer algo por mí?

Jamal: Lo que sea.

Latika: Entonces olvídate de mí.

Jamal: ¿Qué? No. Te esperaré. La estación VT. A las 5, todos los días hasta que vengas. Te amo.

Latika: ¿Y qué? Es muy tarde, Jamal. Ahora vete.

Final

Presentador: Repartidor, para ganar 20 millones de rupias, se te preguntó quién era el tercer mosquetero en la novela de Dumas. Respondiste A, Aramis. Lo cual es, tengo que decirte, ¡La respuesta correcta! ¡Jamal Malik!

Salim: (*Morint després de disparar a Javed.*) ¡Dios es grande!

Presentador: ¡Qué noche!

Gente: ¡Qué noche!

(*Jamal i Latika es troben per fi a l'estació.*)

Jamal: Sabía que estarías viéndolo.

Latika: Pensé que sólo estaríamos juntos en la muerte.

Jamal: Éste es nuestro destino.

Latika: Bésame.

Aparece en pantalla: D: Está escrito.

Informe del banc mundial sobre Asia

http://siteresources.worldbank.org/intidm2009inspa/resources/5358742-1227556980143/Àsia_oriental.pdf

Els tres mosqueters

Aquesta famosa obra d'Alexandre Dumas que es va publicar el 1844 per entregues per a una revista anomenada *Le Siècle*, apareix diverses vegades en la pel·lícula. Es tracta d'una de les obres literàries que més vegades s'ha adaptat per al cinema d'aventures. En aquest cas el conte es presenta com un paral·lel a l'aventura dels tres nous mosqueters Jamal, Salim i Latika, i la manera com s'han d'enfrontar a les proves junts.

Segur que n'has vist alguna, intentar recordar quina va ser:

♥ Els tres mosqueters, muda, dirigida el 1921 per Fred Niblo.

♥ Els tres mosqueters, dirigida el 1939 per Allan Dwan.

♥ Els tres mosqueters, dirigida el 1942 per Miguel M. Prim.

♥ Els tres mosqueters, dirigida el 1948 per George Sidney.

♥ Els tres mosqueters, dirigida el 1973 per Richard Lester.

♥ Els tres mosqueters, dirigida el 1993 per Stephen Herek.

Sobre la felicitat

Pot ser interessant la projecció del curtmetratge *L'home feliç* (14 minuts) editat amb una interessant guia didàctica en Curts amb fons. Treballar en *Valors a partir del cinema i la televisió*, Editorial Casals, Barcelona 2008.

SOLUCIÓ SOPA DE LLETRES

Guies elaborades per Setmana del Cinema Espiritual.

ORGANITZEN: Delegacions de Joventut de Barcelona, Terrassa, Sant Feliu de Llobregat, Vic, Tarragona, Girona, Lleida, Mallorca i Menorca.

COL·LABOREN:

